

קוד האתיקה של הפסיכולוגים ינואר 2017 חוק אתיקה וטיפול

אסיפה כללית הפ"י, 31.01.2017, ד' שבט תשע"ז

רבקה רייכר-עתיר

על מה נדבר?

❖ שלושת סוגי השיח: חוק, אתיקה, טיפול

שיח החוק והמשפט, שיח האתיקה,

תכליתם: לשמור על קיום שיח הטיפול

[לא נדבר על ההבחנה בין שיח האתיקה של הכללים הפורמליים

לבין האתיקה פסיכולוג-מטופל.]

❖ דילמות מוסריות וקונפליקטים אתיים

תכלית ההבחנה: לטפח את טוהר המידות המקצועי/אתי

❖ מבנה הקוד:

מהזות המקצועית לערכים ולכללים

שלושת סוגי השיח: החוק והמשפט; האתיקה המקצועית; והטיפול

מתקיימים בזירות שונות:

החוק החל על כל האזרחים בערכאות המשפט האזרחיות.
שיח החוקים המקצועיים החלים על הפסיכולוגים
בוועדות התלונות והמשמעת שבמשרד הבריאות

לשיח האתיקה החל על כלל הפסיכולוגים:
"וועדת האתיקה בהפ"י תשמש במה..."
(במה בראש וראשונה לשיח ובהמשך כשנדרש גם לאכיפה)

שיח הטיפול וההתערבויות המקצועיות השונות
- מוגן על ידי שני סוגי השיח – החוק והאתיקה
- בטיפול שמתערבב שיח החוק עם שיח הטיפול
חלה מועדות להפרה אתית כי ערבוב שכזה חותר מתחת לקיום הטיפול

שיח החוק והאתיקה במונחי הרף והסף* (היכן שיח הטיפול?)

*אסא כשר, (2007), אתיקה מקצועית, בשפלה, אכמון, וייל, סוגיות אתיות... עמ' 15 - 29
** יצחק זמיר, (2009), "משפט, אתיקה וכללי אתיקה לשופטים" ספר מישאל חשין, הוצ' לשכת עורכי הדין ומערכת כתב העת "משפטים". עמ' 309 - 323

טוהר המידות משתכלל מתוך ההבנה
שהעבודה עם בנ"א (לא רק!) באשר היא
והעיסוק בפסיכולוגיה רוחשים

בקן של
דיאלוג מוסרי האומיות
ומעוררים
קונפליקטים אתיים אצוים

בעולם ההגותי

הדילמה המוסרית - טאונס אנדרסון

[ר' ערכי חוק יסוד כבוד האדם וחירותו: חופש צדק שלום שוויון]

מטבעה לא פתירה כי

פתרונה אובייקטיבי, בר-הכללה

אולם בו זמנית אישית וסובייקטיבית.

(לכול אדם תפיסות סובייקטיביות אודות כבוד חירות פרטיות או ואוטונומיה)

**לכן: הבחירה יכולה להותיר הלך-רוח בעל אופי
טראגי.***

* דניאל סטטמן, (1991), **דילמות מוסריות**, הוצ' מאגנס, האוני' העברית, ירושלים,
עמ' 9 - 38

בעולם המעשי

הקונפליקט האתי – מה עלי לעשות
מאז שהערכים מתנגשים?

הקונפליקט האתי תמיד פתיר

כי מתורגם לפעולה,

אך הדילמה המוסרית לא בהכרח שככה.

גם אחרי שפעלנו ערכים יכולים להמשיך
להתקוטט במצפוננו. מצב היוצר:

מועדות לדחק מוסרי*

Jameton, A. (1993). [Dilemmas of moral distress: moral responsibility and nursing practice. AWHONN's clinical issues in perinatal and women's health nursing 1993;4\(4\):542-551.](#)

Epstein, E. G., & Hamric, A. B. (2009). Moral distress, moral residue, and the crescendo effect. *Journal of Clinical Ethics*, 20(4): 330-342.

**הדחק המוסרי פוגע בטוהר המידות המקצועי-אתי
כי הצטברותו שוחקת ומחלישה
הוא יכול להימנע על ידי טיפוח:**

✓ "תפיסה סדורה של האידיאל המעשי של
ההתנהגות..."*

✓ הבנה שהאתיקה כאידיאל מעשי משלבת
ומיישבת בין ערכים מתקוטטים

✓ הנמקתו של פתרון הקונפליקט האתי
באמצעות הערכים שיצרו את אותו קונפליקט

* אסא כשר, (2007), אתיקה מקצועית, בשפיר, אכמון, וייל, סוגיות אתיות... עמ' 15 - 29

הדחק המוסרי יכול להימנע גם

בתפיסה כי אתיקה ומקצועיות אחת-הן.

**תפיסה המיושמת בקיום שיח מתמיד
ובהכללת האתיקה כחלק בלתי נפרד
מהפעולה מקצועית.**

**(כמו: בהדרכה להתייחס לסוגיות אתיות שעלו בהתנסות;
לערוך אנמנזה אתית – התעניינות באמונות של הלקוחות
והתאמת ההתערבות להן)**

אחד מפירותיו של שיח האתיקה:

עדכון הקוד

דוגמאות לערכי הדילמות המוסריות שניתן למיין לפי:

ערכי המעטפת החברתית/תרבותית; ערכי המקצועיות; ערכי איש המקצוע

ערכים הטמונים במעטפת החברתית / תרבותית

- ✓ צדק, הוגנות ושוויון ≠ אי-צדק ואי-שוויון.
- ✓ כבוד האדם על גופו ונפשו ≠ אפליה וביזוי.
- ✓ ידיעת הרב תרבותיות ≠ התעלמות מרב תרבותיות
- ✓ נאורות ועידוד לאוטונומיה ≠ שמרנות ופטרוניות רעה
- ✓ חובת ההימנעות מרוע ומתן טיפול מיטבי ≠ רשלנות וגרימת נזק
- ✓ הכרה בסובייקטיביות וייחוד האדם ≠ התעלמות מייחוד האדם

ערכים הטמונים במקצועיות

✓ גוף ידע מתפתח מתעדכן ≠

קפיאה על השמרים ובורות

✓ תבונה מקצועית - הבנה, והנמקה מקצועיות ≠

חלמאות עילגות מקצועיות

✓ סולידריות עם הקהילה המקצועית ≠

ניכור ואנטגוניזם

✓ צניעות מקצועית ≠

יהירות והתהדרות

• ערכים הטמונים בדמות איש המקצוע

✓ **איווי** – טיב המניעים לעסוק במקצוע וחתירה

מתמדת לזהותם

✓ **אינטגריטי** – מידת השילוב בין משוא-פנים ואי-

משוא-פנים; האובייקטיבי והסובייקטיבי; הצדק

והחמלה

✓ **אחריות** – הכושר לנהל אופטימלית את עמדת

היחידנות מול המטופל.

✓ **אכפתיות** – עד כמה בדאגה ובטיפוליות מתאזנות

התפיסות הרציונאליות והאמוציונאליות בתפקיד

המאבחן המטפל או המדריך

האמנם הערכים מופיעים בקוד?
אכן! היכן? ר' תוכן הקוד

תוכן

ראשית | דבר

עדכון קוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל 1
מקצוע הפסיכולוגיה 5

הגדרות 5

פסיכולוג; עיסוק בפסיכולוגיה; התערבות פסיכולוגית; לקוח;
רשומה פסיכולוגית; 5 הסכמה מדעת להתערבות פסיכולוגית 6

קוד האתיקה 6

תכלית הקוד וחלותו 6 הנחלת הקוד 6

ערכים ועקרונות מנחים 7

- עיקרון א' – ייעוד ומחויבות המקצוע והעוסקים בו לקידום הרווחה הנפשית 7
- עיקרון ב' – הפסיכולוג כאדם 7
- עיקרון ג' – עבודה מקצועית-אתית 8
- עיקרון ד' – מחויבות חברתית 8

1 יישום כללי האתיקה 10

הפסיכולוגים אמורים להתמודד

עם קונפליקטים אתיים

שמקורם בדילמות מוסריות ערכיות.*.

הקונפליקטים האתיים נוגעים לאידאל המעשי

של ההתנהגות, במסגרת מקצועית,

שהיא מסגרת מוגדרת

של פעילות אנושית מיוחדת.**

המסגרת שלנו הוא מקצוע הפסיכולוגיה בו נדרש

להתמודד עם דילמות וקונפליקטים כדי

לשמור על טוהר-המידות*** המקצועי-אתי.

קוד האתיקה על ערכיו וכלליו
מקור מסייע לשמירת אותו טוהר מידות מיוחד

הטמעה טובה
ופורייה תודה